

מאת: קדיה מולודובסקי
איורים: סוניה שכל
הוצאה: הקיבוץ המאוחד
קבוצת גיל: גנים צעירים

שיחה

השפות שלנו

אלו שפות אתם מדברים בבית? אלו שפות דיברו הסבים וסבי הסבים שלכם? האם יש מילים או ביטויים משפות אלו שאתם משתמשים בהם בבית?

שיחה

שומרים על קשר

מאמץ עצום מושקע בכתיבת האיגרת. שוחחו עם ילדכם, כיצד ניתן לשמור על קשר עם משפחה וחברים כאשר אין טלפון, אין אי-מייל, ואפילו עט ונייר קשה להשיג? ספרו לילד על התקופה שבה כתבו רק מכתבים על נייר, כמה זמן לקח למכתב להגיע ליעדו?

שיחה

מה במכתב?

שוחחו עם הילד על המכתב בסיפור: הסופרת לא מציינת את תוכן המכתב. האם אנחנו יכולים לנחש מה כתוב בו? מה שאלו הילדים את הדודה על עצמה? מה כתבו על עצמם באיגרת?

פְּלִי

התבוננות משותפת

התבוננו יחד בתמונות המלוות את הספר, שאלו את הילד מה ניתן ללמוד מהן על חיי הילדים שבסיפור? כיצד הם בילו את שעות הפנאי שלהם? מה הם יכלו לכתוב לדודה על הבית שבו הם חיו?

זְצִירָה

מכתב בהפתעה!

בסיפור, כל ילדי המשפחה, גם הילדים הצעירים נטלו חלק בכתיבת האיגרת. על אף הקלות והנוחיות בתקשורת טלפונית ובדואר אלקטרוני, עדיין יש הרבה חן בכתיבת מכתבים וקבלתם בדואר. הציעו לילדכם לכתוב מכתב ו/או ציור לחבר או בן משפחה, שאותו תרצו להפתיע. עודדו את ילדכם לכתוב כפי יכולתו. הכניסו את המכתב למעטפה מבולת, הראו לילד כיצד כותבים כתובת דואר, ושלחו אותו. חכו כמה ימים לשמוע איך היה לקבל מכם מכתב! אם בבית משתמשים בדואר אלקטרוני, הציעו לילד גם לכתוב אי-מייל, לבן משפחה או חבר אחר, בארץ או בחו"ל וצרפו אליו תמונה.

פְּלִי

קרובים כותבים

תוכלו לבקש מקרוב משפחה לכתוב מכתב או גלויה לילד שלכם ולשלוח אותו אליכם בדואר. כאשר יגיע המכתב היו שותפים לחוויה, הזכירו לילד את סיפור "האיגרת" ובקשו ממנו לדמיין כמה שמחה והתרגשה הדודה כאשר קיבלה את המכתב מאחותה שבעיירה.

בְּלֵילִי

המשפחה שלנו

המשפחה בסיפור אינה מסתפקת בקשרים עם בני המשפחה הקרובה, אלא משקיעים מאמץ רב בשמירה על קשר עם בני המשפחה המורחבת הגרים הרחק מהם. המשפחה היא ערך מרכזי בתרבות היהודית. משפחות רבות משתדלות לשמור על קשר עם המשפחה הרחבה, לעזור זה לזה בזמנים של צורך וקושי, וכמובן לחגוג יחד את החגים, השבת והשמחות. חשיבות המשפחה ומרכזיותה מתבטאת בסיפור במאמץ ובהתרגשות סביב כתיבת האיגרת, כמו גם בשמחה ובהתלהבות שבה היא מתקבלת.

חֵקֶר

משפחה על המפה

חשבו על המשפחה שלכם: היכן מתגוררים בני המשפחה? באלו ערים בארץ? האם יש לכם קרובי משפחה שאינם גרים בארץ? היכן הם גרים? איך אתם שומרים איתם על קשר? עיינו יחד עם הילד באטלס או מפת העולם. חפשו את הערים והמדינות בהן גרו משפחותיכם בדורות קודמים, והיכן גרים קרובי משפחה היום. שימו לב למרחקים: האם ניתן לבקר אחד את השני ברגל? ברכב? באונייה? במטוס?

השְׂרָאָה

האלבום המשפחתי שלי

בתמונה בעמוד 3 בספר מצוירת הדודה ביום נישואיה. דפדפו יחד באלבומי המשפחה, התמקדו בצילומים משמחות משפחתיות: ימי הולדת, חגיגות בר/בת מצווה, חתונות, בריתות. ציינו את שם האירוע ותנו לילד לזהות את בני המשפחה שבצילומים. בנוסף לשמות, ספרו על הקרבה המשפחתית: דוד/ה בן/בת דוד וכן הלאה.

צִיּוּרָה

עץ משפחה

אם הילד מגלה עניין תוכלו לצייר איתו עץ משפחתי קטן וכך להסביר מי קשור למי במשפחה.

גננות משתפות

הגננות בנצרת עילית משתפות בקהילה לומדת המכינה בכל פעם את הפעילות לקראת הספר הבא. הן שלחו לנו מספר רעיונות לשיחה סביב הספר. הן מציעות לדון בערכים כמו שמירת הקשר עם המשפחה והיחסים איתה. אפשר, למשל, לשאול את הילדים מה כל ילד אוהב לעשות עם המשפחה שלו, ואיך בבית שלו שומרים על קשר עם בני המשפחה הרחוקים. רעיון המשלב פעילות בבית ובגן הוא לכתוב עם ההורים תיאור של יום בחיי המשפחה, להביא אותו לגן ולשתף את החברים בסדר היום המשפחתי.

עץ המשפחות שלנו - יצירה

בנו יחד בגן (אפשר מעיסת נייר) מודל של עץ רב ענפים. על דף נייר עזרי לכל ילד לכתוב את "עלה- המשפחה" שלו. (את שמות בני המשפחה הגרעינית). הציעי לחזור ולכתוב בעצמם את השמות המופיעים על "העלה" שלהם, ולקשט אותו. תלי בעזרת חוטים את עלי הנייר על העץ. הזמינו את הילדים שהכינו בבית עצי משפחה על פי ההצעות להורים, להביא אותם לגן. תמונות אומנותיות של משפחות מצויות בערכת "משפחה" באומנות אותה תוכלי למצוא במרכזי פסג"ה.

כמו משפחה!

ניתן גם לשוחח בגן על כך שלפעמים חברים הופכים להיות "כמו המשפחה" שלנו. שאלי את הילדים האם יש אנשים כאלה, שאינם קרובי משפחה אבל הם כמו משפחה. מה אוהבים לעשות עם החברים הקרובים האלה? במהלך השיחה תוכלי אולי להשתמש בפתגם "טוב שְׁכֵן קָרוֹב מֵאֵחָ רָחוֹק" המופיע בתנ"ך בספר משלי כז י.

סימון המשפחה על המפה

טרצה רוטקוביץ מקרן תלי מציעה לשלב בין נושא המשפחה לעיסוק באגרת ובדואר: הצטיידי בדגלונים ובמפה

גיאוגרפית גדולה של ישראל. בקשי מכל ילד לספר היכן מתגוררים בני המשפחה המורחבת שלו. את קרובי המשפחה המתגוררים מחוץ לישראל תוכלי לסמן באמצעות דגלונים הממוקמים מחוץ למפה. עזרי לו לנעוץ את הדגלונים במקומות המתאימים במפה. לאחר מכן אפשר לחלק לילדים מעטפות דואר, להדגים איך כותבים את שמות הישובים שעלו בשיחה. כל ילד יכתוב על מעטפה שם של ישוב רלוונטי לו וידביק בול (או כמו בול). כעת צרי שרשרת ארוכה ממעטפות הנייר ותלי אותה בגן.

לְצַאת הַחוּצָה

טיול בדואר

עוד בנושא הדואר: אפשר לטייל עם הילדים לבית הדואר הקרוב, בתיאום מראש אולי יסביר להם מנהל הדואר כיצד מכמה אשנבים קטנים יוצאים מכתבים לכל העולם.

הַשָּׂרָאָה

מתבוננים על בולים

הזמיני את הילדים להביא בולים מהבית. אולי יש בין ההורים או אחים בוגרים שאוספים בולים, ואפשר להזמין אותם להראות לילדי הגן. תוכלו לצייר יחד בול מיוחד בנושא הספר.

שִׁיחָה

איורים - סיפור בתוך סיפור

אסתי זוהר, מדריכה במשרד החינוך, מפנה את תשומת לבנו: "ישנו סיפור נוסף המסופר בספר ומצוי באיורים הקטנים בתחתית העמוד. גלו את הסיפור, וספרו אותו עם הילדים. מה תפקיד הסיפור הנוסף? מה הוא מעיד על המאירת? זו הזדמנות לדבר על תפקיד המאירת סוניה שכל ומה היא מוסיפה לסיפור הכתוב" הגב' מרים פוזנר, ראש צוות עידוד קריאה וספריות במטח, מתייחסת גם היא לאיורים בספר והציעה להתבונן עם הילדים במציאות המשתקפת מהן: "התמונות המלוות את הסיפור מייצגות את המשפחה והבית היהודי בעירה. חזרו ודפדפו בתמונת הספר. שאלו: האם המשפחה של הילדים גדולה או קטנה? התייחסו לאם שבהריון, ולתינוק שהיא מחזיקה. הציעו לספור את מספר הילדים (כנראה 7 + 1 בדרך, למרות שרק שישה ילדים משתתפים בכתיבת האגרת). האם המשפחה עשירה או ענייה? לפי מה אפשר לנחש? (לפי הצפיפות, מעט הרהיטים

הצנועים, הבגדים הפשוטים, הקירות והרצפה חשופים, אין כמעט צעצועים). שאלו: האם הילדים נראים לו שמחים בחלקם? במה הילדים בסיפור שונים מן הילדים בגן, ובמה הם דומים להם? מה רואים באיורים שהילדים אוהבים לעשות בבית ואחד עם השני?

פְּלִי

לימוד כתיבה

"פרחה לה השין מראשו הנרגש כאילו אותה מעולם לא פגש" [1] לימוד כתיבה: הספר מתאר ילדים הקרובים בגילם לילדי הגן, המתאמצים מאוד לכתוב, ממש כמו שילדי הגן היום מתחילים לזהות אותיות ולהעתיקן. זו הזדמנות להרחיב את היריעה ולספר לילדים איך למדו לקרוא ולכתוב בימים עברו. הילדים בסיפור מתקשים לכתוב גם מפני שהם צריכים לכתוב בקסת ודיו ולא בעט או בעיפרון. (כדאי להצטייד בקסת ודיו של פעם על מנת להראות לילדים במה מדובר). שימי לב שבעמוד האחרון של הספר יש מקום בו יכול כל ילד לכתוב את שמו, אולי אפשר לתת לילדים לכתוב את שמם בנוצה ובדיו/צבע. עד היום ספרי תורה, תפילין ומזוזות נכתבים על ידי סופר סת"ם על קלף באמצעות נוצה ודיו. אם את מכירה סופר סת"ם, רב או אומן שעוסק בקליגרפיה תוכלי להזמין אותו על מנת שידגים לילדים כיצד הוא כותב.

שִׁיחָה

סיפור מתורגם

נטע טורם, מדריכה במשרד החינוך, מציעה: הפני את תשומת ליבם של הילדים לכתוב על הכריכה: מיידיש: מיריק שניר. מהו תפקידה של המתרגמת? על מנת להדגים את נושא התרגום תוכלי לשאול את הילדים אלו שפות הם מכירים, וילדים הדוברים שפות אחרות יוכלו ללמד את חבריהם מילים חדשות ותרגומן. זו הזדמנות נפלאה לקרב ילדים עולים חדשים למרכז העשייה בגן ולתת ביטוי לארץ המוצא. אפשר גם להזמין הורה שדובר שפה אחרת וללמוד ממנו [2] שיר, מילים בודדות, כתיבת אותיות. תרצה רוטקוביץ מקרן תל"י כתבה לנו מספר הצעות להרחבת העיסוק בשפות היהודיות: יידיש, לדינו וגם ערבית [3] שיחה. שוחחי עם הילדים על שפת היידיש [4] שפתם של גיבורי "האיגרת". התייחסי לשמות שלהם. שאלו: האם מישהו במשפחה דובר יידיש? ספרי שבעבר היהודים דברו בשפות שונות שהיו מיוחדות להן. חלקם דיברו ביידיש, אחרים דברו בלדינו, שהיא שפה הדומה לספרדית. התייחסי לעובדה שהיידיש נכתבה באותיות עבריות ולכן הילדים בסיפור כותבים "שין" ו"מס". סופרים עד 10 ביידיש ובלדינו: כדי לחוות את צלילי השפות [5] למדי את בילדים לספור עד 10 ביידיש וגם בלאדינו: יידיש: איין, צווי, דריי, פיר, פונף, זעקס, זיבן, אכט, ניין, צען. לדינו: און, דוס, טרס, קואטרו, סינקו, סז, סייטה, אוצ'ו, מואבה, דיאס.

עוד פעילויות באתר ספריית פיג'מה www.pjisrael.org